

תְּכֵסָה אֶהְבֶּה

'שְׁנָאָה תְּעוֹרֵר מְדִינִים וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכֵסָה אֶהְבֶּה'

על הסתרה, העלמה, וכיסוי.

פרשת סוטה מעוררת על פניה כמה שאלות. השאלה הבסיסית מכולם היא – היכן מצינו יחס כזה מחמיר לדבר שעדיין לא יצא מכלל חשד?

בנוהג שבעולם, חשד צריך להתברר, ואם לא התברר – עומדת חזקת חפות. ואילו כאן – יש חשש, ומכוחו מפעילים כאן כוחות אדירים, הכוללים הבאה אל הכהן, ברור נוקב וחרף, ואף מחיקת שם ה' על המים. מדוע נשתנה דין זה מכל דיני תורה בהם מחכים לראיות, או לשני עדים על מנת לברר החשד. מה קרה כאן שהחשד עצמו מחליץ פעולות כל כך חמורות.

ומכאן נולדות גם שאלות משנה- מדוע עניין שהוא לכאורה הלכתי – צריך להגיע לטיפולו של הכהן- איש החסד במהותו, מדוע לא תתברר סוגיה זו בבית הדין, ושאלה אחרונה- התורה מבטיחה שאם האשה טהורה, היא תפקד בילד- אך מהו הקשר בין מה שעבר עליה עד עתה, לבין לידת ילד. לא מדובר בעקרה דוקא, ויכול להיות שמדובר באשה שיש לה ילדים ולא זה מה שחסר לה. בודאי לא כ' פרס ניהומים'

לפני שננסה לרדת לעומק הפרשה נציין את העובדה הפשוטה שכל עניין פרשת סוטה הוא הדדי, האשה נבדקת וגם האיש, ואם האיש לא נאמן, אז לא בודקים את האשה, בזה"ק לפרשתנו מביא שכל ישראל גברים ונשים נבדקו כאחת במרה, כדי להוציא מהם לעז המצרים שטענו שבני ובנות ישראל לא שמרו על טהרתם, ולכן הוביל אותם הקדוש ברוך הוא למקום ושמו מרה, ושם כולם שתו מן המים המרים, אליהם הושלך עץ, שעפ"י הזוהר הנ"ל אינו אלא שם ה' הנמחה על המים [שם ה' בהכאה עולה בגימטריה ע"ץ. הכאה פרושו לכפול כל אות באות שאחריה, עיין שם בפרוש מתוק מדבש]

נראה לכן, שהתורה מכוונת לומר שכל הטיפול בסוגיה כאובה זו, אינו כדי לברר את העתיד, האם זינתה או לא, אלא שעצם המציאות של נסתרה, של סתר, היא עצמה הבעייתית. גם אם לא היה כלום.

בהקשר הזה המילה נסתרה היא המילה מרכזית בפרשה. וגם צמד המילים 'מעלה מעל' אותיות העלמה. מילים שמופיעות גם בפרשה הקודמת- פרשיית התשובה והיודוי.

האם יכול להיות שבין איש לאשה נשואים יהיו חלקי חיים נסתרים זה מזה? מערכות קשרים נסתרות, רגשות נסתרים? התורה עונה שלא. ואם יש אז זו סיבה להתערבות.

דוקא הקלות בה יכול להיווצר כתם עיוור שכזה, היא המסוכנת. מערכת יחסים כזו או אחרת בעבודה או בכל מקום אחר שנהפכת ליותר ממה שהיא אמורה להיות, ובלי לשים לב, נכנס לתוכה מימד הסתר, גם אם אין טומאה מאחוריו- אך עצם הסתר וההעלמה הוא הבעיה.

יש שני חטאים יסודיים בזוגיות, שניהם מופיעים בספר בראשית. החטא הראשון הוא חטא כפיות הטובה ' האשה אשר נתת לי היא נתנה לי מן העץ וכו' ואומר רש"י – כאן כפר בטובה. זה מן האיש לאשה.

והחטא השני הוא חטא ההסתרה. הדו שיח המתנהל בין האשה לנחש- עוד בלי קשר לתוצאות שלו, הוא פסול. מפני שהנחש מדבר עם האשה על נושא שלא מדברים עליו עם מישהו.

מבחוץ כביכול הייתה אמורה חוה לומר לנחש אחרי שהתחיל להתעניין מה ציווה אותם הבורא ' מה שציווה אותנו הבורא זה עניין שלי ושל בעלי, ולך אין זכות כניסה לשם'. ברגע שחוה ניהלה דו שיח פנימי, נסתר, עם הנחש, סתר גרר סתר, היא אכלה והסתירה, ואחרי כן נתנה לבעלה והסתירה ממנו, ובסוף שניהם צריכים להסתתר מפני ה' המתהלך לרוח הגן. אך טבעי שמסתר כזה יולד ילד שמסתר, זהו קין, הטוען ' לא ידעתי השומר אחי אנכי' ושוב ' הן הייתי נע ונד בארץ ומפניך אסתר והיה כל מוצאי יהרגני'.

עצם ההסתרה, שפעמים רבות נראית כפתרון מהיר וטוב, 'עדיף לא לספר, מה שלא מספרים לא כואב' ועוד משפטים מן הסוג הזה, אך עצם ההסתרה היא עצמה הבעיה, גם אם אין טומאה מאחריה.

אכן זהו רף גבוה. אך זהו הרף שהתורה מציבה בפרשה- מה שהופך את הפרשה הזו באחת לרלוונטית מאין כמוה לאדם המודרני המנהל חיים בכמה מעגלים מקבילים, בית, עבודה, רשתות חברתיות, וכו'.

כמה קל, מחוסר תשומת לב ליצור מעגלי סתר כאלו. וכמה יש להזהר מהם.

התורה נותנת גם כיוון לתיקון, על ידי ההקבלה בין פרשת סוטה לפרשת התשובה שקודמת לה. צמד המילים ' למעול מעל' מופיע בשניהם, ולכן גם התיקון הוא זהה.

והתיקון הוא וידוי. 'והתוודו את חטאתם אשר עשו' ברגע שמספרים בבית, מביאים זאת פנימה לכן הזוג, ברגע הזה מעגל הסתר חדל להתקיים. התיקון לכיסוי הוא הוידוי. או אולי במילים שלנו- השיתוף. אדם שעובד בסביבה מעורבת, אם ישתף את ביתו בכל מה שעובר עליו, שומר על עצמו מיצירת מעגלי סתר סמויים שאפילו לא שם אליהם לב וכן להיפך. זוהי שמירה מתבקשת, הכרחית, ועליה רומזת התורה בהקדמת פרשת וידוי לפרשת סוטה.

עסקנו עד עתה בתסמינים.

אמנם יש מקום לחקור אחרי השורש. מהי הסיבה שנוצרים מעגלי סתר כאלו בין בני זוג. הרי הטבע האנושי הוא דוקא לספר, לשתף את בן או בת הזוג. כך אצל שמשון בהפטר- שבסופו של דבר הגיד את כל ליבו לאשתו, למרות שהכיר בה שהייתה מרשעת ורצתה להסגירו לידי פלישתים. על אחת כמה וכמה במצב תקין, מדוע שיווצרו מצבי סתר?

התשובה בעינינו טמונה במילה אחרת בפרשה- **כיסוי**. בני גרשון איתם נפתחת הפרשה אחראים על נשיאת היריעות ומכסה עור התחש של המשכן מלמעלה. המשכן הוא מקום פנימי, אינטימי, בו מתייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה עם כנסת ישראל. ' הביאני המלך חדריו', בדומה לחדר המיטות. ולכן, במרחב כזה יש ליצור אווירה פנימית סודית המאפשרת מרחב של סוד והתכנסות. וזה מה שיוצר הכיסוי המשותף.¹

זהו חלק מחיובי הכתובה ' ואכסי יתיכי'. הכיסוי כאן לא נוגע רק ללבוש, אלא לכל המשמעות המלאה של המילה כיסוי, יצירת כסות משותפת תחתיה נוכל להתכנס יחד.

המילה כיסוי מייד מעוררת את הרצון לאהוב, ובעיקר לשתף. אברהם הוא אוהבו של הקדוש ברוך הוא, כביכול מתקיימת ביניהם מערכת יחסים זוגית. והנה הקדוש ברוך הוא מחליט להפוך את סדום. אך מייד

¹ וכידוע עפ הזוה"ק יחסי אישות צריכים להיות בקרוב בשר וללא חציצת בגד, מצד אחד, אך עם כיסוי מלמעלה המכסה את שניהם מן הצד השני, כלומר- סור מרע- סור מן החציצות והסתרות, ועשה טוב- יצירת כסות משותפת שתאפשר פתיחות וסוד משותף.

נזכר באברהם אוהבו וכמו מאליה עולה הקריאה ' המכסה אני מאברהם אשר אני עושה?' והרי אברהם הוא אוהבי, ומייד מגיע שיתוף של אברהם בענינה של סדום .

במקום שיש כיסוי אין צורך בהסתר והעלמה. אך במקום שהמימד הזה חסר, יש מקום לחשוש שבמקום כיסוי יהיה הסתר, לאו דווקא בזדון, לעיתים מחוסר תשומת לב.

חלק נוסף בטיפול בסוגיית ההסתר הוא בהפניה אל הכהן. הכהן הוא איש החסד, זה שמאיר פנים, כלומר מאיר את הפנים שלו החוצה, בדיוק כמו הברכה שאותה נצטוו הכהנים לברך את ישראל באהבה ' יאר ה' פניו אליך ויחונך'. הם מברכים בהארת פנים. ויכול לברך ולתת לאחרים רק מי שיש לו את השפע הזה בעצמו. המפגש עם הכהן, נוטע תקווה שפרק ההסתרה יפסק, ובמקומו תבוא אחדות, בה כל צד מגלה את צדדיו הפנימיים לשני, לא רק את הגלוי והידוע, אלא גם את הנסתר והסמוי, החיבור של הצדדים הללו מופיע בנשמה חדשה שבאה לעולם, מחוברת מן הלובן של האב והאודם של האם וחלקו של השותף השלישי, פעמים רבות שהילד שנולד מביא איתו לידי ביטוי צדדים נסתרים בהורים שכעת יוצאים לפועל. יצחק כולו דין, ואברהם כולו חסד, אין לך שני הפכים גדולים מאלו, ואף על פי כן, צר הקדוש ברוך הוא קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם. פנימיות יצחק דומה לאברהם. בעומק החסד של אברהם יש דין ובעומק הדין שרוי החסד. הם באמת דומים, ולכן הילד המובטח לאשה ולבעלה אינו פרס ניחומים, אלא עוד אבן משמעותית בדרך לחיים של אחדות וסוד משותף, חיים של כיסוי ולא של הסתר, חיים של וידוי ולא של העלם, חיים שהאמון המשפחתי שמור בהם מכל משמר.